

Vliv počtu partnerských vztahů na aktuální partnerský status ve vynořující se dospělosti

1. Úvod

Vynořující se dospělost (emerging adulthood) je koncept psychologa Jeffreyho Jensea Arnetta (2000), který tímto termínem označil období mezi adolescencí a plnou dospělostí. Toto období zahrnuje přibližně věk od pozdního dospívání do poloviny dvacátých let a je charakterizováno odkládáním některých tradičních životních milníků dospělosti, jako je například vstup do manželství, rodičovství nebo stabilní pracovní kariéra. Jedinci v této životní fázi často využívají čas k osobnímu rozvoji, vzdělávání a hledání vlastní životní dráhy, přičemž toto období je typicky spojeno například se studiem na vysoké škole.

V této práci se zaměřuji konkrétně na oblast romantických vztahů, kde často jedinci využívají prostor pro exploraci a získávání vztahových zkušeností. Součástí tohoto procesu může být i střídání partnerů, které umožňuje mladým lidem lépe si ujasnit své preference a očekávání od budoucího partnera (Arnett, 2000).

Význam vztahových zkušeností v tomto období podporuje například longitudinální studie Boisvert a kol. (2023), která sledovala romantické vztahy jedinců od 16 do 30 let. Autoři zjistili, že zkušenosti z předchozích vztahů mohou souviset s charakteristikami partnerských vztahů v pozdější fázi mladé dospělosti. Další studie Warner, Manning a Giordano (2011) zkoumala, jak poměr mužů a žen v sociálním prostředí ovlivňuje vznik a stabilitu partnerských vztahů ve vynořující se dospělosti. Autoři dospěli k závěru, že samotný poměr pohlaví neovlivňuje pravděpodobnost, že jedinec vstoupí do vztahu, může však ovlivňovat určité vztahové strategie a dynamiku partnerského chování.

Další část výzkumu romantických vztahů u mladých dospělých se zaměřuje na tzv. *hookup culture*. Tento fenomén popisuje například Justin R. Garcia (2012), který jej definuje jako nezávazné sexuální setkávání bez očekávání dlouhodobého romantického vztahu. Přestože je tento typ interakcí mezi vysokoškolskými studenty relativně rozšířený, výzkumy zároveň ukazují, že tradiční romantické vztahy a dlouhodobá partnerství zůstávají významnou součástí života mladých dospělých.

Většina výše uvedených studií byla realizována na americké populaci, proto je důležité zohlednit také širší kulturní kontext. Demografická data ukazují, že v současných evropských společnostech dochází k postupnému odkládání vstupu do manželství i rodičovství. Podle údajů Českého statistického úřadu (2019) se průměrný věk při prvním sňatku dlouhodobě zvyšuje. Tento trend je v souladu s konceptem vynořující se dospělosti.

V této práci se proto zaměřuji na vztahovou zkušenost mladých dospělých. Cílem tedy je zjistit, zda počet prožitých partnerských vztahů souvisí s aktuálním partnerským statusem jedince, případně zda existuje souvislost mezi počtem předchozích vztahů a mírou závazku v aktuálním partnerském vztahu.

2. Poissonova regrese a její využití v analýze

Poissonova regrese je typ regresního modelu určený pro analýzu proměnných vyjadřujících počet výskytů určité události. Tento model se používá zejména v případech, kdy závislá proměnná nabývá hodnot ve formě počtu výskytů daného jevu.

Poissonova regrese předpokládá, že počet partnerů (závislá proměnná) sleduje Poissonovo rozdělení pravděpodobnosti, přičemž jeho střední hodnota (λ) je modelována pomocí exponenciální funkce lineární kombinace vysvětlujících proměnných.

$$\log(\lambda_i) = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k$$

Model tak umožňuje zjistit, zda existuje statisticky významná souvislost mezi počtem předchozích partnerských vztahů a aktuálním partnerským statutem jedince. Výsledky modelu lze interpretovat pomocí tzv. incidenčních poměrů (IRR – *incidence rate ratio*), které vyjadřují relativní změnu očekávaného počtu partnerů v jednotlivých kategoriích prediktoru ve srovnání s referenční skupinou.

3. Data a proměnné

Analýza vychází z dat získaných v rámci mé bakalářské práce. Sběr dat probíhal prostřednictvím online dotazníku, který byl šířen příležitostným výběrem přes sociální síť. Výzkumný soubor tvořili vysokoškolští studenti ve vývojovém období vynořující se dospělosti, které je běžně vymezováno věkovým rozmezím 18–26 let. Z tohoto důvodu byl věk respondentů omezen na uvedené rozmezí. Průměrný věk souboru byl 23 let ($SD = 1,7$). Většina respondentů se identifikovala jako heterosexuální (93 %), dále byla zastoupena bisexualita (5 %). V souboru bylo zastoupeno 80 žen (83 %), 15 mužů (16 %) a dva pohlaví neuvedli.

Výzkumný soubor tvoří 97 odpovědí.

Pro účely této analýzy byly využity následující proměnné:

- **Počet romantických partnerů (závislá proměnná)** – počet dosavadních partnerských vztahů respondenta. Jedná se o početní (diskrétní) proměnnou vhodnou pro modelování pomocí Poissonovy regrese.
- **Věk (nezávislá proměnná)** – spojitá proměnná vyjadřující věk respondenta v letech. Vzhledem k omezenému věkovému rozmezí výzkumného souboru (18–25 let) slouží tato proměnná spíše jako kontrolní faktor.
- **Partnerský status (nezávislá proměnná)** – kategoriální proměnná se čtyřmi úrovněmi: svobodný/á, ve vztahu (chození), zasnoubený/á, ženatý/vdaná. Tato proměnná umožňuje zachytit míru aktuálního partnerského závazku.

Výběr těchto proměnných umožňuje analyzovat vztah mezi dosavadní vztahovou zkušeností a aktuálním partnerským statutem v kontextu období vynořující se dospělosti. Vzhledem k charakteru závislé proměnné je pro analýzu vhodné využití Poissonovy regrese.

4. Statistická analýza a výsledky

Před samotnou analýzou byla provedena základní kontrola kvality dat. V datovém souboru byly zkontrolovány chybějící hodnoty a ověřeno, že proměnná počet romantických vztahů obsahuje pouze nezáporné celé hodnoty. Z analýzy nebyly vyřazeny žádné případy, jelikož data byla kompletní s výjimkou několika nepovinných položek.

Pro statistické zpracování byla použita Poissonova regrese. Závislou proměnnou byl počet romantických partnerů. Jako nezávislá proměnná byl do modelu zahrnut aktuální partnerský status respondenta (referenční kategorie: svobodný/á). Model byl odhadnut s logaritmickou link funkcí. Statistická analýza byla provedena v softwaru Jamovi.

Partnerský status byl kódován jako kategoriální proměnná se čtyřmi úrovněmi: 1 = svobodný/á, 2 = ve vztahu, 3 = zasnoubený/á, 4 = ženatý/vdaná. Proměnná byla v rámci analýzy zahrnuta jako nominální faktor.

Partnerský status	IRR	95% CI	Interpretace
svobodný (ref.)	1	-	referenční
ve vztahu	0,71	[0,52; 0,98]	-29% partnerů
zasnoubený	1,22	[0,73; 2,02]	+22% partnerů
vdaný/ženatý	0,43	[0,06; 3,07]	-57% partnerů

Výše zmíněná tabulka ukazuje výsledky analýzy, při které byl použit modul pro zobecněné lineární modely (Generalized Linear Models). Hodnoty ukazují, že respondenti, kteří jsou aktuálně ve vztahu, mají v průměru nižší počet předchozích partnerů než svobodní jedinci (IRR = 0,71; 95% CI [0,52; 0,98]). Tento výsledek naznačuje přibližně o 29 % nižší počet partnerů oproti referenční skupině. U zasnoubených respondentů nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl v počtu partnerů ve srovnání se svobodnými (IRR = 1,22; 95% CI [0,73; 2,02]). Ačkoliv hodnota naznačuje vyšší počet partnerů, interval spolehlivosti zahrnuje hodnotu 1, což znamená, že rozdíl není statisticky průkazný. Podobně ani u ženatých/vdaných respondentů nebyl nalezen statisticky významný rozdíl (IRR = 0,43; 95% CI [0,06; 3,07]). Široký interval spolehlivosti je pravděpodobně způsoben velmi nízkým počtem respondentů v této kategorii. Současně byla zkontrolována přítomnost overdisperze, přičemž hodnota ($\chi^2/df = 0,798$) nenaznačuje její významné porušení.

5. Diskuze

Cílem této práce bylo prozkoumat vztah mezi počtem romantických partnerů a aktuálním partnerským statusem u jedinců ve vývojovém období vynořující se dospělosti. Výsledky ukázaly, že respondenti, kteří se aktuálně nacházejí ve vztahu, mají statisticky významně nižší počet předchozích partnerů ve srovnání se svobodnými jedinci. Tento výsledek lze interpretovat v kontextu vývojového konceptu vynořující se dospělosti, jak jej popisuje Jeffrey Jensen Arnett (2007), avšak poněkud odlišně od původního očekávání.

Na základě teoretických východisek by bylo možné předpokládat, že jedinci s vyšším počtem romantických zkušeností budou s větší pravděpodobností v aktuálním partnerském vztahu, jelikož předchozí vztahy mohou přispívat k lepšímu porozumění vlastním potřebám a preferencím při výběru partnera.

Výsledky této studie však ukazují opačný trend – respondenti, kteří jsou aktuálně ve vztahu, vykazovali nižší počet předchozích partnerů než svobodní jedinci. Tento náleznaznačuje, že vztah

mezi počtem partnerských zkušeností a aktuálním partnerským statutem nemusí být lineární ani jednoznačný.

Jedním z možných vysvětlení je, že jedinci s nižším počtem partnerů mohli relativně brzy navázat stabilnější vztah, zatímco jedinci s vyšším počtem partnerů mohou nadále setrvávat ve fázi vztahové explorační. Tento výsledek tak může spíše odrážet rozdílné trajektorie vývoje romantických vztahů než jednoduchý vztah mezi zkušeností a partnerským závazkem.

V případě zasnoubených a ženatých/vdaných respondentů nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly. Tento výsledek je pravděpodobně ovlivněn velmi nízkým zastoupením těchto skupin ve výzkumném souboru, což omezuje možnost zobecnění závěrů. Současně bylo ve výběrovém souboru výrazně nižší zastoupení mužů a osob jiné než heterosexuální orientace. Výsledky této studie tak lze vztahovat především na populaci vysokoškolských studentek. Dalším omezením může být průřezový charakter dat, který neumožňuje stanovit kauzální vztahy.

Výsledky této práce podporují teoretické předpoklady konceptu vynořující se dospělosti, zejména v oblasti vztahové explorační. Zároveň ukazují, že i v rámci tohoto období lze pozorovat rozdíly mezi jedinci, kteří se nacházejí v různých fázích partnerského života.

Citace

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>

Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>

Boisvert, S., & Poulin, F. (2016). Romantic relationship patterns from adolescence to emerging adulthood. *Developmental Psychology*, 52(12), 2018–2030. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26857403/>

Garcia, J. R., Reiber, C., Massey, S. G., & Merriwether, A. M. (2012). Sexual hookup culture: A review. *Review of General Psychology*, 16(2), 161–176. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23559846/>

Warner, T. D., Manning, W. D., & Giordano, P. C. (2011). Relationship formation and stability in emerging adulthood. *Journal of Family Issues*, 32(12), 1589–1613. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24265510/>

Český statistický úřad. (2019). *Sňatky 2019*. <https://csu.gov.cz/snatky-2019>